

JOSEPH-PIERRE BRAEMT

Op 2 december a.s. zal het precies 125 jaar geleden zijn dat de Gentenaar Joseph-Pierre Braemt te Brussel overleed.

Wij denken er goed aan te doen de figuur van deze verdienstelijke en te weinig gekende stadsgenoot opnieuw te belichten.

Wij doen dit aan de hand van een artikel dat Pierre Kluyskens 25 jaar geleden schreef. Zoals altijd met de vriendelijke toestemming van de familie Kluyskens.

6 december 1864, op het kerkhof van Laken : leden van de Koninklijke Akademie dragen een van hun verdienstelijkste vrienden, Joseph-Pierre Braemt, ten grave. Senatoren, burgemeesters, kunstenaars, afgevaardigden van wetenschappelijke en kultuurverenigingen, ateliergezellen, luisteren naar Alvin, ondervoorzitter van de Koninklijke Akademie die voor het open graf de klassieke woorden uitspreekt die alle aanwezigen niettemin tot in het diepste van het hart ontroeren : “Gij zijt niet volledig dood, waarde vriend, want Gij laat, om uw aandenken op aarde te vereeuwigen, uw werk en uw heerlijke daden na”.

Het graf wordt gesloten, de menigte gaat uiteen, in de vaste overtuiging dat het aandenken van de beroemde Braemt die gedurende zovele jaren een toonaangevende rol in de Belgische graveerkunst heeft gespeeld, nooit geheel zal uitsterven.

Zij trekken huiswaarts, zien in de eetkamer hun kinderen spelend met al het mooie dat Sinterklaas hen die morgen heeft gebracht, en zij vergeten de droeve plechtigheid op het kille kerkhof : het is geen dag om aan doden te denken wanneer de kinderen zo vrolijk zijn; zij zullen het morgen doen, maar morgen is een andere dag met nieuwe problemen en zij vergeten aan Braemt te denken.

Enkele weken nadien, schrijft Edmond De Busscher een korte biografie van de afgestorvene in de Annales van de Koninklijke Maatschappij van Schone Kunsten en Letteren te Gent, waarvan Braemt in 1858, ere-ondervoorzitter was geworden.

Het artikel is vlot geschreven, in de gebruikelijke stijl van iemand die gewoon is om de maand een necrologie te schrijven, en versierd met een

Joseph-Pierre Braemt. Foto Stadsarchief.

mooie litho van Braemt in zijn laatste levensjaren, wit haar, een witte ringbaard en pittige, jeugdig en levendig gebleven ogen, het portret van een simpatiek man.

Weken, maanden, jaren gingen voorbij. Niemand sprak nog over Braemt, en de studie over de kunstenaar die zou blijven voortleven in het oeuvre dat hij had achtergelaten, werd nooit geschreven !

Om vandaag, bij de honderdste verjaardag van zijn afsterven, zijn figuur en zijn werk nog even op te wekken en in het geheugen van zijn stadsgenoten te brengen, moesten wij links en rechts, in korte aanhalingen, katalogen van tentoonstellingen, in eigen dokumentatie gaan snuffelen om man en werk uit de vergetelheid te kunnen halen.

Joseph-Pierre Braemt werd te Gent geboren op 15 juni 1796 : het zijn bange tijden voor de stad die door de Franse Republikeinen is bezet, die zopas op 9 juni, de vier hoofdgilden hebben afgeschafft.

De kleine Braemt groeit op in dit eigenaardig klimaat van politieke onrust en koortsachtige artistieke bedrijvigheid. Gent heeft in 1792 zijn eerste nationaal Kunstsalon gekend, geheel in het spoor van akademisme, mytologie en terugkeer tot de klassieke Oudheid.

Braemt volgt zoals vele jonge knapen in die jaren, de lessen aan de stedelijke Akademie, waar hij zich aanvankelijk toelegt op het tekenen, dat hij best zou kunnen gebruiken in het edel en moeilijk vak van goudsmid.

Te Gent had men toen slechts één naam van goudsmid-graveerder op de lippen : Pieter-Jozef Tiberghien, aan wie alle belangrijke opdrachten werden toevertrouwd. Tiberghien overleed in 1810 en zijn leerling en medewerker Lieven De Bast volgde hem op in de gunst van publiek en overheden.

De Bast stierf echter in 1832, op 45-jarige ouderdom, in enkele uren wegge-maaid door een verschrikkelijke aanval van cholera.

Doch reeds bij de dood van De Bast, had de jonge Braemt de aandacht van de kunstkenner en van de openbare besturen afgedwongen en mocht hij met de beste graveerders van het land wedijveren.

Braemt had immers vrij vlug het ouderlijk plan, van die zoon een bekwame goud- en zilversmid te maken, opgegeven.

De graveerkunst, op enkele uitzonderingen na, in diep verval geraakt, trok hem onweerstaanbaar aan. Hij kreeg gelegenheid om naar Brussel te gaan, waar hij aan de Koninklijke Akademie de tekenlessen volgde van de toen alom geprezen leraar en schilder Verhulst, die hem ten andere in zijn eigen woning had opgenomen om hem te bekwamen in zijn nieuw vak. Kleine bestellingen van partikulieren wijzen onmiddellijk op een rasecht talent bij de jonge Braemt die op 22-jarige leeftijd in 1818 zijn eerste groot en officieel sukses kent met een medaille voor de Koninklijke Maatschappij van Land- en Tuinbouw te Gent.

Karel Van Hulthem, de bekende Gentse kunstkenner en all-round man gaf eens te meer blijk van zijn uitzonderlijke flair, toen hij in de jonge Braemt een kunstenaar ontdekte die verdiende aangemoedigd en geholpen te worden.

Hij belastte hem met het graveren van de zitpenningen van de Koninklijke Akademie voor Wetenschappen en Letteren te Brussel, zeer vererende opdracht voor de piepjonge artiest die hierdoor vaste voet kreeg in de offi-

ciële middens, meer bepaaldelijk in de Gentse kunstkringen.

Toen in 1819, de eerste steen van de Aula van de Universiteit in de Volderstraat werd gelegd, en een medaille aan die heuglijke gebeurtenis moest herinneren, viel de keus van de overheden bijna automatisch op de jonge Braemt, die tevens de grote zegel van de Akademische Senaat van de pasgestichte Universiteit mocht graveren.

Falck, minister van Openbaar Onderwijs was op de plechtigheid aanwezig. Een buitenkansje voor Braemt : klassiek scenario : voorstelling van de artiest aan de minister, gelukwensen, een glas champagne en... de belofte van een reis- of studiebeurs.

Falck redigeerde een gunstig verslag en de Nederlandse regering stuurde de jonge kunstenaar voor een paar maanden - die jaren werden - naar Parijs om er zijn talent tot volle ontplooiing te laten komen.

Hij ging er in de leer bij de bekende graveur Galle en bij de beeldhouwer Bosio.

In 1823 was hij nog steeds in de Franse hoofdstad, want zijn inzendingen op het Vierjaarlijkse Salon van Gent, vertrokken uit Parijs.

Het was een officiële bekroning van zijn loopbaan als graveerder, een niet onaardig baantje in die jaren, want geen maatschappij - en zij waren legio - kon toen een gelegenheid laten voorbijgaan zonder banket en herinneringsmedaille.

Braemt kon voortaan nog moeilijk het tempo van bestellingen en opdrachten bijhouden : medailles, herinneringspenningen, naar een ontwerp van David voor een nijverheidstentoonstelling, de slag van Palmbang, het monument van Waterloo, het Koninklijk Instituut der Nederlanden, de Maatschappij Flora, de Société de Médecine, de inhuldiging van een nieuwe spoorlijn, het "Vlaamsch-Duitsch Zangverbond", de Melomanen, de kruisboogschutters, voor de huldiging van Quetelet, de Stassart, de Brouckere, Gallait, Prins Frederik der Nederlanden, de bouw van een museum, een jubilaris, het graven van de vaart van Terneuzen : steeds en altijd is het Joseph-Pierre Braemt die het feest, de huldiging of de herdenking in brons moest vereeuwigen.

Hij krijgt steun, bescherming, aanmoediging en bestellingen van het Hollands Bewind, van 1815 tot 1830. Na de Belgische Omwenteling blijft hij in de gunst van de overheden.

In 1828 had de Nederlandse regering besloten medailles te slaan ter herinnering aan alle belangrijke gebeurtenissen vanaf 1815; Braemt kreeg de opdracht toegewezen. Drie jaar later maakte hij de volledige reeks munten met de beeltenis van Leopold I.

Braemt was zijn artistieke loopbaan begonnen in de strikte Davidiaanse traditie, een stijl die wellicht beter paste voor een medailleur dan voor

een schilder. Hij evolueerde langzaam met de smaak van de tijd en van het publiek, want een medailleur schept niet, hij voert opdrachten uit voor de klant, een opdracht die gewoonlijk stipt omlijnd wordt.

Hij is gehouden aan, gebonden door die opdracht, door een embleem, een gebeurtenis, een tekst, een leus. In die jaren wou men alles vereeuwigen met goden en godinnen, met Pallas, Venus, Amor en al wat de Olympos kweken kan, met lauwerkronen en geleerde latijnse teksten.

Braemt had zich onmogelijk kunnen onttrekken aan dergelijke opdrachten en richtlijnen. Zijn talent, zijn rake techniek, zijn verbluffende vaardigheid, zijn goede smaak en zijn kunstzin hebben zijn werk gered en hebben gemaakt dat heden nog een medaille van zijn hand een juweeltje is voor de kenners en verzamelaars.

1 december 1845 was wellicht de mooiste dag in zijn nochtans van geen eerbewijzen berooide loopbaan; die dag werd hij door de koning ridder benoemd in de Leopoldsorde en tevens lid van de Koninklijke Akademie. Het was een openbare hulde aan het talent van een kunstenaar die sedert meer dan een kwart eeuw de voornaamste gebeurtenissen uit het leven van zijn stad en zijn land onwisbaar had vastgelegd.

Andere wetenschappelijke en kultuurverenigingen zouden zijn verdiensten belonen door hem het lidmaatschap aan te bieden.

Braemt werd bovendien benoemd tot hoofdgraveur van de Koninklijke Munt te Brussel : al de graveerplaten van de bankbrieven van 1831 tot 1860 zijn door hem ontworpen en uitgevoerd, o.m. de plaat van het toenmaals als meesterwerk van de techniek beschouwde briefje van 1.000 F.

Aan zijn artistiek talent paarde Braemt diepmenselijke gaven. Hij was één van die mensen van wie bij het graf gezegd wordt : "onder een ruwe schors verborg hij een gouden hart."

In de klas voor Schone Kunsten van de Koninklijke Akademie was een steun- of hulpfonds ingericht geworden. Braemt werd schatbewaarder en vanaf dat ogenblik wisten de kunstenaars dat zij op het fonds konden rekenen. Enkele uren vóór zijn overlijden, dikteerde Braemt, op zijn sterfbed, zijn uiterste wilsbeschikkingen; hij vermaakte aan het Hulpfonds zijn prachtige verzameling medailles opdat zij openbaar zou worden verkocht en de opbrengst ten goede zou komen aan de noodlijdende artiesten.

Met dit edel gebaar gaf Joseph-Pierre Braemt de geest op 2 december 1864, bene meritis van de kunst en de kunstenaars.

PIERRE KLUYSKENS